
สตรีมุสลิมในกระแสโลกสมัยใหม่ : อัตลักษณ์ เสียง และการปรับตัว

คีตต์ตา อีสรัน ¹

ภูวนาท รัตนรังสิกุล ²

รับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2568

แก้ไข : 4 มีนาคม 2568

ตอบรับตีพิมพ์ : 21 เมษายน 2568

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อีเมล : keeta.i@psu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อีเมล : drphuvanart@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทของสตรีมุสลิมในบริบทของสังคมร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ลัทธิ หน้าที่ และคุณลักษณะของสตรีตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์และการดำรงชีวิตของสตรีในสังคมมุสลิม งานวิจัยนี้ใช้แนวทางการศึกษาทางศิลปะร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจถึงบทบาทของงานศิลปะในการสื่อสารแนวคิดของสตรีมุสลิมต่อประเด็นศาสนา วัฒนธรรม และอัตลักษณ์

จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สตรีมุสลิมเผชิญกับความท้าทายในการรักษาสมดุลระหว่างค่านิยมทางศาสนาและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม งานศิลปะจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อรองอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมผ่านการนำเสนอภาพลักษณ์ที่หลากหลาย ทั้งในเชิงศาสนาและสังคม งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นช่องว่างทางวิชาการที่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้ศิลปะเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของสตรีมุสลิม โดยเฉพาะในบริบทของความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ทฤษฎีกรอบแนวคิด Feminism, Post-colonial Feminism และ Visual Culture เพื่ออธิบายกลไกการต่อรองอัตลักษณ์ทางเพศและศาสนาของสตรีมุสลิมผ่านศิลปะร่วมสมัย การศึกษานี้ไม่เพียงสะท้อนการเปลี่ยนผ่านของสังคมมุสลิม หากยังแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของศิลปะในฐานะพื้นที่แห่งการสื่อสารและการสร้างความหมายใหม่ในยุคสมัยปัจจุบัน

คำสำคัญ : สตรีมุสลิม, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, โลกาภิวัตน์, ศิลปะอิสลาม, สมดุลทางศาสนา

Muslim Women in the Modern World: Identity, Voice, and Adaptation

Keeta Isran ¹

Phuwanart Rattanaungsikul ²

Received : February 6, 2025

Revised : March 4, 2025

Accepted : April 21, 2025

¹ Students of the Department of Culture Based Design Arts (Ph.D), Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University
E-mail: keeta.i@psu.ac.th

² Assistant professor Dr., Culture Based Design Arts (Ph.D), Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University
E-mail: drphuwanart@gmail.com

Abstract

This qualitative research aims to examine the status and roles of Muslim women in contemporary society by analyzing their rights, duties, and attributes based on Islamic principles, which significantly influence the construction of identity and daily life practices. The study employs an arts-based research approach combined with cultural content analysis to explore how art functions as a medium for expressing the ideas of Muslim women concerning religion, culture, and identity.

Findings reveal that in the context of globalization, Muslim women face challenges in balancing religious values with socio-cultural transformations. Art becomes a vital tool for negotiating identity through diverse representations of Muslim women in both religious and social dimensions. This study addresses a research gap by highlighting the lack of in-depth analysis on the use of art as a cultural space for Muslim women, particularly in contexts of conflict and change. The analysis is framed by Feminism, Post-colonial Feminism, and Visual Culture theories to explain the mechanisms through which Muslim women negotiate gender and religious identity via contemporary art. The research not only reflects the transformation within Muslim societies but also demonstrates the potential of art as a communicative platform and a space for creating new meanings in the modern era.

Keywords : Muslim women, Cultural identity, Globalization, Islamic art, Religious balance

ปรากฏการณ์ของอุดมคติอิสลามในโลกสมัยใหม่ อดีตในช่วงศตวรรษที่ 20 เกิดกระแสการฟื้นฟูอิสลาม (Islamic Revivalism) หรือการตื่นตัวทางศาสนา ซึ่งสามารถมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการโลกาภิวัตน์ของอิสลาม (Islamic Globalization) กระแสนี้ทำให้มุสลิมทั่วโลกเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยอิสลามไม่ได้เป็นเพียงศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นวิถีชีวิตที่ครอบคลุมแนวทางปฏิบัติและคุณค่าทางสังคม (วรรณกรรม สันนา, 2566) ศาสนาอิสลามจึงกลายเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของผู้ศรัทธา โดยกำหนดระเบียบแบบแผนและแนวทางการปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของมุสลิมในบริบทสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ทำให้มุสลิมต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ตั้งแต่การรักษาความเคร่งครัดทางศาสนา ไปจนถึงการผสมผสานองค์ความรู้สมัยใหม่เข้ากับหลักศาสนา อิสลามไม่ได้เน้นเพียงการศรัทธาในเชิงความเชื่อ แต่ยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติที่สะท้อนถึงความศรัทธาอย่างแท้จริง (เพ็ญจันทร์ ประดับมุข เซอเรอร์, 2566) คำสอนในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของศาสดามุฮัมมัดได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา โดยเชื่อว่าผู้ที่ยึดมั่นในคำสอนเหล่านี้จะไม่หลงทาง

การเป็นมุสลิมไม่ได้หมายถึงเพียงการปฏิญาณด้วยวาจาเท่านั้น หากแต่ต้องมาจากจิตใจที่ศรัทธาอย่างแท้จริง ซึ่งศรัทธานี้จะสะท้อนผ่านการปฏิบัติ ตามหลักการอิสลาม การยอมรับในเอกภาพของพระเจ้าและการเป็นศาสนทูตของศาสดามุฮัมมัด (ศ็อล ฯ) จะนำไปสู่การปฏิบัติตามคำสอนในคัมภีร์อัล-กุรอาน และแบบฉบับของศาสดา หรือที่เรียกว่า สุนนะฮ์ ดังที่ท่านศาสดาได้กล่าวว่า “แท้จริง ฉันได้ทั้งสองสิ่งไว้ คือคัมภีร์ของอัลลอฮ์และแบบฉบับของฉัน หากพวกท่านยึดมั่นในสองสิ่งนี้ พวกท่านจะไม่หลงทางเลย” ในบริบทของสตรีมุสลิม บทบาทและอัตลักษณ์ของพวกเธอถูกกำหนดโดยทั้งหลักศาสนาและโครงสร้างทางสังคม หน้าที่ของศาสนาในฐานะสถาบันทางสังคมสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของเอมิล เดอเคิร์ม (Durkheim, 1951) ซึ่งระบุว่าศาสนามีบทบาทสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. หน้าที่ในการเตรียมและจัดระเบียบ (Discipline and Preparation) ศาสนาเป็นกลไกที่ฝึกฝนบุคคลให้มีระเบียบวินัยและเตรียมพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม พิธีกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเอง 2. หน้าที่ในการยึดเหนี่ยวสังคม (Cohesive Function) ศาสนาและพิธีกรรมช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่นของกลุ่มสังคม ทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่สอดคล้องกัน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของผู้ศรัทธา 3. หน้าที่ในการผนวกและรื้อฟื้น (Revitalizing Function) ศาสนาเป็นกลไกที่ช่วยธำรงขนบธรรมเนียมประเพณี โดยทำให้หลักคำสอนในอดีตยังคงมีบทบาทในสังคมปัจจุบัน สิ่งนี้เป็นสัญลักษณ์ที่ช่วยสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนมุสลิม 4. หน้าที่ในการสร้างความรู้สึกของคุณค่าและความสุขในการมีชีวิต (Euphoric Function) พิธีกรรมทางศาสนา

ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดความสุขและความสงบทางจิตใจ แต่ยังทำหน้าที่ลดความตึงเครียดและความทุกข์ในสังคม (วิฑูร เสวตวิธิ, 2563) ในโลกสมัยใหม่ สตรีมุสลิมต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาสมดุลระหว่างหลักศาสนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกาภิวัตน์มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสตรีมุสลิม ทั้งในด้านโอกาสทางการศึกษา การทำงาน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม อย่างไรก็ตาม สตรีมุสลิมยังคงต้องยึดมั่นในหลักศาสนา พร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคมโดยไม่สูญเสียอัตลักษณ์ของตน บทบาทของศาสนาในสังคมมุสลิมยังคงมีความสำคัญต่อการกำหนดอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของสตรีมุสลิม แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมจะส่งผลต่อแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและบทบาทของพวกเธอ แต่ศาสนายังคงทำหน้าที่เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินชีวิต (ทิพย์สุดา รังสินตรางี, 2562) การศึกษาบทบาทของศาสนาในชีวิตของสตรีมุสลิมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการปรับตัวของพวกเธอในโลกสมัยใหม่

อิสลามไม่ได้เป็นเพียงศาสนา แต่ยังเป็น “ธรรมนูญแห่งชีวิต” (Code of Life) ที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการดำเนินชีวิต ทั้งศีลธรรม กฎหมาย และวัฒนธรรม การเป็นมุสลิมจึงไม่ได้หมายถึงเพียงการปฎิญาณตัวยวจา แต่ต้องเป็นความศรัทธาที่แสดงออกผ่านการปฏิบัติตามคำสอนในคัมภีร์อัล-กุรอานและแบบฉบับของศาสดามุฮัมมัด (ซุนนะฮ) ในหลายประเทศที่ไม่ได้ใช้กฎหมายอิสลามเป็นหลัก การปฏิบัติตามหลักศาสนายังคงมีบทบาทสำคัญในการกำกับพฤติกรรมของมุสลิม อิสลามสามารถควบคุมสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ากฎหมายบ้านเมืองในบางกรณี เนื่องจากแนวคิดทางศาสนามีแรงจูงใจที่ลึกซึ้งกว่ากฎหมายทางโลก (ทวิลักษณ์ พรหมขม, 2563) อย่างไรก็ตาม การรักษาสมดุลระหว่างหลักศาสนากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นความท้าทายที่สำคัญของมุสลิมยุคใหม่ โลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและแนวคิด ซึ่งอาจท้าทายต่อค่านิยมดั้งเดิมของสังคมมุสลิม การปรับตัวของมุสลิมจึงต้องอาศัยแนวทางที่ยืดหยุ่น โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของศาสนาไว้ ในขณะที่สามารถอยู่ร่วมกับสังคมสมัยใหม่ได้อย่างสมดุล เนื่องจาก ในสังคมสมัยใหม่ สตรีมุสลิมต้องรักษาสมดุลระหว่างหลักศาสนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โลกาภิวัตน์เปิดโอกาสให้พวกเธอเข้าถึงการศึกษาและบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็สร้างแรงกดดันที่อาจท้าทายอัตลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม ศาสนาจึงยังคงเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมและสร้างเอกภาพในชุมชนมุสลิม (วิลาสินี สุขกา และ คณະ, 2562) ในหลายประเทศที่ไม่ได้ใช้กฎหมายอิสลามเป็นพื้นฐาน ปัญหาทางสังคม เช่น การจำหน่ายสุรา การค้าประเวณี และพฤติกรรมอื่น ๆ อาจถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติ แต่ในมุมมองของอิสลาม สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมและศีลธรรม อิสลามจึงไม่ได้เป็นเพียงศาสนา แต่ยังเป็น ธรรมนูญแห่งชีวิตที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของสตรีมุสลิมอย่างลึกซึ้ง

การศึกษานี้เกิดจากความสนใจในบทบาทและอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมในบริบทโลก

สมัยใหม่ ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม สตรีมุสลิมต้องเผชิญกับการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง แต่ยังคงยึดมั่นในหลักศาสนา ประเด็นที่น่าสนใจคือ ศาสนาไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยกำหนดวิถีชีวิตของสตรีมุสลิม แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์ การต่อรองทางวัฒนธรรม และการปรับตัวต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลง งานวิจัยนี้จึงมุ่งทำความเข้าใจว่าสตรีมุสลิมสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนได้อย่างไรภายใต้บริบทที่แตกต่าง และศาสนายังมีอิทธิพลต่อแนวทางการดำรงชีวิตของพวกเขาเพียงใดในโลกสมัยใหม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และบทบาทของสตรีมุสลิมในบริบทของโลกสมัยใหม่ และการปรับตัวของสตรีมุสลิมภายใต้อิทธิพลของศาสนา วัฒนธรรม และกระแสโลกาภิวัตน์
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของศิลปะและสื่อวัฒนธรรมต่อการแสดงออกและการสร้างอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิม
3. เพื่อสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิถีชีวิตของสตรีมุสลิม และเสนอแนวทางที่ส่งเสริมความสมดุลระหว่างความเชื่อดั้งเดิมและการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปรากฏการณ์และแนวคิดเกี่ยวกับสตรีมุสลิมในโลกสมัยใหม่สะท้อนให้เห็นถึงกระแสการฟื้นฟูอิสลามที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก มุสลิมจำนวนมากเริ่มให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทางศาสนาและเรียกร้องให้มีการนำกฎหมายชารีอะห์ (Sharia Law) มาใช้ในระบบการปกครองมากขึ้น การตีความหลักคำสอนทางศาสนามีการเปลี่ยนแปลงจากการผูกขาดของนักวิชาการศาสนาไปสู่การมีส่วนร่วมของกลุ่มชนมุสลิมที่กว้างขึ้น ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนแนวคิดทางสังคมและศาสนาในลักษณะที่หลากหลาย

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ มุสลิมทั่วโลกจำเป็นต้องปรับตัว โดยการผสมผสานองค์ความรู้ทั้งทางศาสนาและทางโลกเข้าด้วยกัน อิทธิพลของทฤษฎียุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ได้นำมาสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวทางการมองโลกและการเข้าถึง “ความจริง” (Truth) ของสิ่งต่าง ๆ ทฤษฎีนี้เน้นการรื้อสร้าง (Deconstruction)

แนวคิดที่เคยถูกยอมรับว่าเป็นแก่นแท้ของอัตลักษณ์และความหมาย ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ในบริบทของสังคมไทย แนวคิดเหล่านี้มีผลกระทบต่อการกำหนดอัตลักษณ์ของมุสลิมไทย โดยเฉพาะสตรีมุสลิม ซึ่งต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาความสมดุลระหว่างหลักศาสนากับกระแสสมัยใหม่ การทบทวนวรรณกรรมจึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ การปรับตัว และบทบาทของสตรีมุสลิมในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ระเบียบวิธีการวิจัยและการดำเนินงาน

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการศึกษาทางศิลปะ (Arts-based Research) เพื่อสำรวจสถานภาพของสตรีมุสลิมและการสื่อสารอัตลักษณ์ผ่านมุมมองทางศาสนา วัฒนธรรม และศิลปะในบริบทโลกสมัยใหม่ โดยมีการดำเนินการวิจัยในลำดับขั้นตอนดังนี้

ตาราง 1

การวิเคราะห์ การสำรวจข้อมูลแนวคิดหลักการทางศาสนาอิสลามสมัยใหม่

อิสลามสมัยใหม่	อิสลามกับแนวคิด	แนวทาง/หน้าที่
กระแสการฟื้นฟูอิสลามคือ กระแสอิสลามบริสุทธิ์	ในบทความเรื่อง “โลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์มุสลิม: พลวัตของกระแสอิสลามบริสุทธิ์ในสังคมมุสลิมไทย” โดย ฮาฟิซสา สาและ ผู้เขียนได้อธิบายแนวคิดเรื่อง “อิสลามบริสุทธิ์” (Pure Islam) ว่าเป็นการปฏิรูปและชำระล้างวิถีชีวิต ความเชื่อ และพิธีกรรมของชาวมุสลิม ให้กลับคืนสู่หลักการดั้งเดิมของศาสนาอิสลามอย่างแท้จริง โดยปราศจากการเพิ่มเติม ประดัด หรือบิดเบือนจากหลักคำสอนดั้งเดิม แนวคิดดังกล่าวเป็นหนึ่งในกลไกการฟื้นฟูศาสนา (Islamic Revivalism) ที่ตอบสนองต่อกระแสโลกาภิวัตน์	Discipline and Preparation หน้าที่นี้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาโดยมุ่งเน้นให้บุคคลได้ฝึกฝนการมีระเบียบวินัยในตัวเอง และเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม

อิสลามสมัยใหม่	อิสลามกับแนวคิด	แนวทาง/หน้าที่
กระแสการฟื้นฟูอิสลามในปัจจุบัน	ในบทความเรื่อง “อิสลามกับแนวคิดโลกวิสัยตามแนวคิดกระแสการฟื้นฟูอิสลาม โดยศราวุฒิ อารีย์” ผู้เชี่ยวชาญด้านเอเชียศึกษาชาวมุสลิม ได้อธิบายว่า แนวคิดว่าด้วยกระแสการฟื้นฟูอิสลามของนักคิดนักปฏิรูปสมัยใหม่ มุสลิมในโลกสมัยใหม่ ส่วนมากเป็นผู้ได้รับการศึกษา และรับอิทธิพลของระบบการศึกษาแบบตะวันตก จึงมีปัญญาชนมุสลิมรุ่นใหม่ตีความอิสลามและการดำรงชีวิตอยู่ระหว่างกระแสแนวคิดแบบโลกวิสัยและกระแสแนวคิดการเคลื่อนไหวทางสังคม	Cohesive Function ศาสนาและพิธีกรรมมีหน้าที่ในการสร้างความหมายของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ โดยช่วยให้เกิดการณ์อารมณ์และความรู้สึกที่เหมือนกัน รวมถึงการแสดงออกในแนวทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างพลังในการรวมกลุ่มให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม
แนวทางการฟื้นฟูอิสลาม	หลักการเรื่องความเป็นธรรมของชาริอะห์ โดยมุฮัมหมัด ซิมารอห์ การนำเอาหลักการสำคัญของศาสนาอิสลาม ว่าด้วยการมุ่งเน้นสร้างสังคมที่มีความยุติธรรม เป็นหลักในการวาดกรอบและควบคุมแนวคิดโลกวิสัย การนำหลักการอิสลามมาแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรม	Revitalizing Function ศาสนาและประเพณีจะทำหน้าที่สร้างศรัทธาความยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตให้คงอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ของความ เป็นกลุ่มสังคม
แนวคิดอิสลามสมัยใหม่	การผสมผสานมิติของกระแสสมัยใหม่นิยมแบบตะวันตกมาปรับใช้กับกระแสจารีตดั้งเดิมแบบอิสลาม การเผชิญหน้าตามกระแสความเป็นสมัยใหม่ ผ่านการสื่อสารและเทคโนโลยี ระบบการศึกษาสายสามัญ ที่นำไปสู่แบบแผนการดำเนินชีวิตของมุสลิม โดยชากี ย์ พิทักษ์คุมพล เปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มตะวะฮ์ดัตติฮ์ กับเยาวชนในวัฒนธรรมสมัยใหม่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ของไทย โดยใช้กรอบคิด “มุสลิมศึกษา” ผ่านระบบการศึกษา และกิจกรรมทางศาสนาในการเผยแพร่ความรู้ศาสนา	Euphoric Function พิธีกรรมทำให้เกิดความสุขในการมีชีวิตร่วมกัน พร้อมทั้งเป็นการลดความกดดันหรือความเศร้าโศกในจิตใจ ที่นำไปสู่กรอบคิดและแผนการดำเนินชีวิต

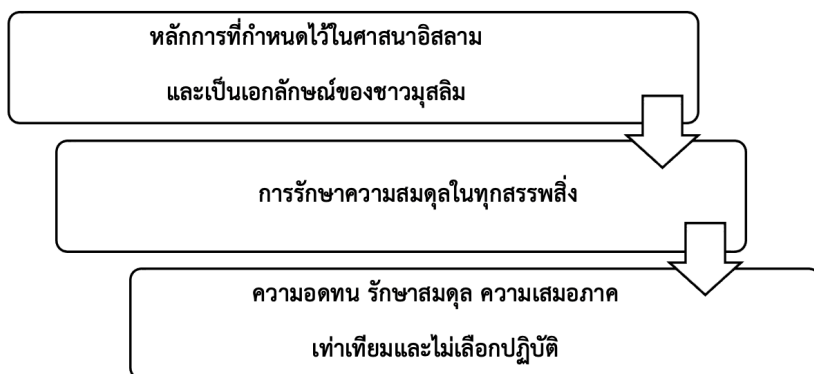
ผลการศึกษา

จากการศึกษาประเด็นแนวคิดหลักของศาสนาอิสลามสมัยใหม่ในบริบททางสังคม พบว่ามุสลิมต้องเผชิญกับความจำเป็นในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น กระแสโลกาภิวัตน์ และกระแสการฟื้นฟูอิสลาม การรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนาในสังคมที่เปลี่ยนแปลงจึงต้องอาศัยกระบวนการปรับตัวและการประนีประนอมเชิงวัฒนธรรม โดยยังคงสอดคล้องกับหลักคำสอนทางศาสนา โครงสร้างทางสังคมของมุสลิมยังคงถูกกำหนดโดยศาสนา ซึ่งมีบทบาทเป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมผ่านกฎหมายศาสนาและข้อบังคับที่ระบุไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ศาสนาจึงไม่ได้เป็นเพียงศูนย์กลางทางจิตวิญญาณ แต่ยังเป็นสถาบันสังคมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนมุสลิมในการรักษาความเป็นระเบียบทางสังคมท่ามกลางอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกสมัยใหม่

แนวคิด “อิสลามสายกลาง” (Middle Way Islam) ถือเป็นหลักการสำคัญที่ช่วยให้มุสลิมสามารถรักษาสมดุลระหว่างความเคร่งครัดทางศาสนาและการใช้ชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อิสลามสายกลางให้ความสำคัญกับความสมดุลในทุกมิติของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความสมดุลระหว่าง จิตวิญญาณกับวัตถุ ร่างกายกับจิตใจ สิทธิกับหน้าที่ ปึงเจกบุคคลกับสังคม ความเป็นจริงกับอุดมคติ และความคงที่กับการเปลี่ยนแปลง กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสตรีมุสลิมในโลกสมัยใหม่ต้องปรับตัวโดยใช้แนวคิดอิสลามสายกลางเป็นแนวทางหลักในการดำรงชีวิต เพื่อให้สามารถรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนา พร้อมทั้งตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมมุสลิมได้อย่างสมดุล

ภาพ 1

แนวคิด “อิสลามสายกลาง”

อิสลาม : ศาสนาแห่งสันติภาพและบทบาทของสตรีมุสลิม

อิสลามเป็นศาสนาที่มีพื้นฐานบนหลักแห่งสันติภาพ และสอนให้มุสลิมธำรงรักษาสันติภาพในสังคม หลักคำสอนของอิสลามมาจาก คัมภีร์อัลกุรอาน คำสอนของศาสดามุฮัมมัด (อัลหะดีษ) และการตีความของนักวิชาการศาสนา (อุลามาฮ์) อิสลามยอมรับในความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม และให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา โดยมุ่งเน้นให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพของสตรีในอิสลาม

อิสลามได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับบทบาทและสถานภาพของสตรีไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นทั้งการคุ้มครองสิทธิของสตรีและการส่งเสริมบทบาทที่เหมาะสมภายใต้หลักศาสนา แนวคิดหลักเกี่ยวกับสตรีมุสลิมมี ดังนี้

1. การปกป้องสถานภาพความเป็นสตรี อิสลามกำหนดมาตรการคุ้มครองสตรีจากการถูกเอาเปรียบหรือกลายเป็นเพียงเครื่องมือทางการเมืองของสังคม และ ป้องกันไม่ให้สตรีตกเป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์จากบุคคลที่ละโมภ

2. ความเคารพต่อบทบาทของสตรีในฐานะแม่ (มารดา) อิสลามให้ความสำคัญกับบทบาทของมารดา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความห่วงใย อาหาร และความละเอียดอ่อนมากกว่าบุรุษ และ ศาสนาอิสลามยกย่องบทบาทของแม่สูงสุด โดยมีคำกล่าวจากศาสดามุฮัมมัดว่า “สรวงสวรรค์อยู่ใต้เท้าของมารดา”

3. การถือว่าภารกิจของสตรีเป็นส่วนหนึ่งของการอิบาดะฮ์ (การเคารพภักดีต่อพระเจ้า) บทบาทของสตรีในการดูแลครอบครัว การเอาใจใส่สามี และการอบรมเลี้ยงดูบุตร ถือเป็นการปฏิบัติศาสนกิจ (อิบาดะฮ์) ที่ได้รับผลบุญจากพระเจ้า อิสลามไม่ได้มองว่าหน้าที่เหล่านี้เป็นเพียงภาระของสตรี แต่เป็นบทบาทที่มีเกียรติและส่งผลต่อความมั่นคงของสังคม

4. การสร้างครอบครัวแห่งความสุข อิสลามสนับสนุนให้ครอบครัวมีพื้นฐานจากความเชื่อมั่นและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน การอยู่ร่วมกันของสามีและภรรยาต้องเป็นไปด้วยความรักและความเข้าใจ เพื่อสร้างสังคมที่แข็งแกร่ง

5. สิทธิในการทำงานของสตรีในอิสลาม อิสลามอนุญาตให้สตรีทำงานนอกบ้านได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เหมาะสม เช่น การแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อยและการทำงานที่ไม่ละเมิดศีลธรรมทางศาสนา สตรีสามารถมีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมได้โดยไม่สูญเสียศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ทางศาสนา

ภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิมในอุดมคติ

ในเชิงศิลปะและจินตนาการทางวัฒนธรรม สตรีมุสลิมในอุดมคตินักถูกนำเสนอผ่านลักษณะของความงามที่มีความศักดิ์สิทธิ์และบริสุทธิ์ ภาพลักษณ์ของเธอแสดงถึงการผสมผสานระหว่างความแข็งแกร่งและความอ่อนโยน ในบางบริบทของงานศิลปะ อาจมีการแสดงถึงมิติทางจิตวิญญาณผ่านสัญลักษณ์ เช่น ความงามที่สมดุลระหว่างโลกแห่งวัตถุและจิตวิญญาณ อย่างไรก็ตาม แนวคิดเกี่ยวกับ การให้รูปลักษณะแก่พระผู้เป็นเจ้า (อัลลอฮ์) นั้นขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งถือว่าพระเจ้าทรงอยู่เหนือการเปรียบเทียบและไม่อาจถูกจำลองเป็นภาพใด ๆ การจินตนาการพระเจ้าในลักษณะของมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตจึงไม่ใช่แนวทางที่ได้รับการยอมรับในอิสลาม

การตีความสถานภาพของสตรีมุสลิมในสังคมสมัยใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพของสตรีมุสลิมในอิสลามยังคงเป็นประเด็นที่มีการตีความแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ในบางประเทศที่ยึดถือกฎหมายอิสลามอย่างเข้มงวด บทบาทของสตรีอาจถูกจำกัดในบางด้าน แต่ในอีกหลายประเทศ สตรีมุสลิมสามารถมีส่วนร่วมทางสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างเสรีมากขึ้น การปรับตัวของสตรีมุสลิมในโลกสมัยใหม่จึงต้องอยู่บนพื้นฐานของ “อิสลามสายกลาง” (Middle Way Islam) ที่เน้นความสมดุลระหว่างหลักศาสนาและการใช้ชีวิตในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของสตรีมุสลิม ในขณะที่ยังคงยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา

จินตนาการที่ปรากฏลักษณะของพระผู้เป็นเจ้าอัลลอฮ์ (ซุบห์ ฯ) หัวเป็นผู้หญิง ร่างเป็นม้า ความงามที่ปรากฏรูปสตรีมุสลิมในอุดมคติ

ภาพ 2

ภาพสตรีมุสลิมในอุดมคติเป็นภาพจินตนาการแนวอินเดีย จากภาพถ่ายของสมาน อู๋งามลิน

ภาพ “สตรีมุสลิมในอุดมคติ” สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิมผ่านมิติทางศาสนา วัฒนธรรม และจิตวิญญาณ โดยได้รับอิทธิพลจากศิลปะแนวอินเดียมุสลิม ภาพนี้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญทางศาสนา คือ การเดินทางของศาสดามุฮัมมัด (อิสรอและมอีรอก) ในยามค่ำคืนจากนครมักกะห์สู่บัยตุลมักดิส (เยรูซาเล็ม) และขึ้นสู่ฟากฟ้าเพื่อรับบัญญัติการละหมาดจากพระเจ้า เหตุการณ์นี้ไม่เพียงแต่เป็นหลักศรัทธาสำคัญในอิสลาม แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างโลกแห่งจิตวิญญาณและโลกทางวัตถุ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาทและสถานภาพของสตรีมุสลิมในสังคม

ในเชิงโครงสร้างสังคม อิสลามได้วางกรอบแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิม โดยให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างศรัทธา วิถีปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมทางสังคม สตรีมุสลิมในอุดมคติจึงมิใช่เพียงผู้ที่ดำรงชีวิตตามหลักศาสนา แต่ยังเป็นผู้ที่เข้าใจความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมโดยรอบ รักษาคุณค่าและศีลธรรม ในขณะเดียวกันก็ยอมรับความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของโลก การวางบทบาทของสตรีมุสลิมภายใต้กรอบศาสนาอิสลามจึงเป็นกระบวนการที่มีความเชื่อมโยงกับระบบความเชื่อ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ดำเนินไปอย่างสมดุล แนวคิดสตรีมุสลิมในศิลปะและอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ในบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์ ภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิมไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่มิติทางศาสนา แต่ยังมีมิติทางสังคมและการเมืองที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และศาสนา

ภายใต้ระบบการปกครองที่วางอยู่บนรากฐานของ Political Participation หรือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง สตรีมุสลิมมีบทบาทในการเจรจาต่อรองเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มศาสนาและชุมชนทางชาติพันธุ์ แนวคิดนี้สะท้อนผ่านงานศิลปะที่แสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและแนวคิดแบบตะวันตก

ในแง่ของการศึกษาผ่านงานศิลปกรรม แนวคิดสตรีนิยม เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์และวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดของ ซิโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir, 1908–1986) นักคิดทางปรัชญาที่เสนอแนวคิดเรื่อง The Second Sex ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของเพศหญิงในสังคมชายเป็นใหญ่ แนวคิดของเธอสะท้อนว่า ความเป็นสตรีมิได้ถูกกำหนดจากธรรมชาติทางชีวภาพเท่านั้น แต่เป็นผลมาจากกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่หล่อหลอมขึ้น เมื่อแนวคิดนี้ถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกับสถานการณ์ของสตรีมุสลิม จะเห็นได้ว่ามีความซับซ้อนและความท้าทายในการปรับตัวของสตรีมุสลิมในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ แนวคิด อัตถิภาวนิยม (Existentialism) ที่เน้นการตระหนักรู้ถึงการมีอยู่ของตนเอง และการสร้างอัตลักษณ์ผ่านการเลือกและการตัดสินใจ ถูกนำมาใช้เพื่อสนับสนุนสิทธิและเสรีภาพของสตรี โดยเฉพาะการเรียกร้องความเท่าเทียมทางสังคมและวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดสตรีนิยมแบบตะวันตกมาใช้กับสังคมมุสลิม ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งให้ความสำคัญกับสมดุลระหว่างสิทธิและหน้าที่ของบุคคล สตรีมุสลิมสามารถมีบทบาทในสังคมและเศรษฐกิจได้ แต่ต้องอยู่ในกรอบของศาสนบัญญัติ ซึ่งเป็นหลักการที่แตกต่างจากแนวคิดเสรีนิยมที่เน้นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลโดยปราศจากข้อจำกัดทางศาสนา ศิลปะที่สะท้อนภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิมมักเกี่ยวข้องกับ การสร้างอารมณ์ทางสุนทรียะ (Aesthetic Emotion) ซึ่งเป็นอารมณ์ที่เกิดจากการกระตุ้นผ่านภาพ เสียง หรือสัญลักษณ์ทางศิลปะ แนวคิดนี้นำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในสังคมและศาสนา เช่น สตรีควรมีเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองหรือไม่ การกำหนดบทบาทของสตรีตามหลักศาสนาเป็นข้อจำกัดหรือเป็นการปกป้อง ภายใต้กระบวนการคิดทางศิลปะ สตรีมุสลิมมิได้เป็นเพียง “ผู้ถูกกำหนดบทบาท” แต่เป็นผู้ที่สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดอัตลักษณ์ของตนเอง โดยผ่านการสื่อสารทางวัฒนธรรม งานศิลปะของสตรีมุสลิมบางชิ้นสะท้อนถึงความขัดแย้งระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับแนวคิดสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของสตรีมุสลิมในโลกปัจจุบัน

การนำเสนอภาพ “สตรีมุสลิมในอุดมคติ” ในรูปแบบศิลปะแนวอินเดียมุสลิม ไม่เพียงแต่เป็นการสะท้อนความงามเชิงวัฒนธรรม แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดทางศาสนา จิตวิญญาณ และสังคมที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของสตรีมุสลิม ศิลปะมีบทบาทในการสร้างพื้นที่ให้กับการตีความและการตั้งคำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมในโลกสมัยใหม่ ซึ่ง

ได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์ สตรีนิยม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในท้ายที่สุดแนวคิดอิสลามสายกลาง (Middle Way Islam) เป็นหลักการที่ช่วยให้สตรีมุสลิมสามารถดำรงอยู่ในโลกสมัยใหม่โดยไม่สูญเสียรากเหง้าทางศาสนา ขณะที่ยังสามารถมีบทบาทในสังคมได้อย่างสมดุล งานศิลปะที่สะท้อนภาพลักษณ์ของสตรีมุสลิมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการสื่อสารแนวคิดเกี่ยวกับศรัทธา เสรีภาพ และอัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมให้กับโลกภายนอก ในขณะที่ยังคงรักษาแก่นแท้ของศาสนาและวัฒนธรรมเอาไว้

ตาราง 2

การวิเคราะห์ ผ่านแนวคิดและกระบวนทัศน์ในงานสร้างสรรค์

ภาพตัวอย่างผลงานศิลปะ	มุสลิมการวิเคราะห์แนวคิดของสตรี
 Two Monks Looking up at a Dragon in a Tower Anonymous, Italian, Tuscan, early 15th century Italian 1500-1550 	ความเรียบง่ายของภาพทำให้เกิดฉากทัศน์ที่เรียบง่ายและควบคุมของ Fra Angelico ซึ่งนำอากาศที่มักจะสวยงามมาสู่ตัวแบบที่เรียบง่ายของเธอ แม้ว่าเธอจะไม่เคยบอกว่าเธอสามารถทำนายหรือเป็นตัวแทนของความคิดกลับแห่งศรัทธาที่ปกปิดไว้ได้ ความกล้าหาญส่วนตัวได้อย่างตรงไปตรงมา ในเพศสภาพ ปีศาจปิศาจ และสตรีนิยมการศึกษาแนวคิดในเรื่องเพศสภาพและสตรีนิยม ข้อต่อรองทางสังคมที่แสดงออกผ่านงานศิลปะ ภายใต้ข้อเรียกร้องจากแนวคิดสตรีนิยม การนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับปฏิบัติการทางศาสนาของผู้หญิงมุสลิม ที่สามารถพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้กระทำการภายใต้บริบท อิสลามแบบดั้งเดิม (Orthodox Islam) ความเคร่งศาสนาของผู้หญิงมุสลิม

ภาพตัวอย่างผลงานศิลปะ	มุสลิมการวิเคราะห์แนวคิดของสตรี
 ผลงานของศิลปิน Lalla A. Essaydi หมายเหตุ. จาก Lalla Essaydi. โดย P.M. Lathrop, 2021 (https://awarewomenartists.com/en/artiste/lalla-essaydi/). Copyright by Perrin M. Lathrop.	
 ผลงานของศิลปิน Shirin Neshat (born 1957) is an Iranian visual artist who lives in New York	การสื่อสารภาพเหตุการณ์ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ความเปลี่ยนแปลงของโลก การตื่นตัวของศิลปิน ในฐานะช่างภาพและศิลปินวิดีโอ Shirin Neshat ได้รับการยอมรับจากผลงานภาพผู้หญิงอันงดงามของเธอที่ซ้อนทับด้วยอักษรเปอร์เซียทั้งหมด โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างสุนทรียะ บทกวี และอารมณ์ที่น่าตกใจ ด้วยแรงปะทะของการแสดงออกผ่านการสื่อสาร หนังสือเรื่อง Woman of Allah (1993) ได้สะท้อนปรัชญาของเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องการพลีชีพ (Shahâdat) ในอิหร่านหลังการปฏิวัติ การวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรักต่อพระเจ้าในศาสนาและความรุนแรงในความตาย ความตึงเครียดระหว่างความเห็นอกเห็นใจ และความรักที่มีต่อประเทศชาติ และความไม่พอใจ ความรุนแรง และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่น่าประทับใจและลึกซึ้ง เมื่อผลงานของ Shirin Neshat นำเสนอสิ่งเหล่านี้ในชุดผลงานภาพถ่าย ผ่านท่าทางเชิงสัญลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดจิตวิญญาณแห่งความรักชาติในช่วงขบวนการสีเขียวในปี 2552 และเพื่อให้เกิดการรำลึกถึงผู้ที่สูญเสียชีวิต และยังเป็นเครื่องเตือนใจว่าประวัติศาสตร์

ภาพตัวอย่างผลงานศิลปะ	มุสลิมการวิเคราะห์แนวคิดของสตรี
หมายเหตุ. จาก <i>Shirin Neshat, Iranian Visual Artist</i>, โดย Islamic Arts Magazine, 2011 (https://islamicartsmagazine.com/magazine/view/shirin_neshat_iranian_visual_artist/) . Copyright by islamicartmagazine. หมายเหตุ. จาก <i>Shirin Neshat</i>, โดย S. Neshat, (n.d.) (https://nr.world/shirin-neshat/). Copyright by Shirin Neshat.	

ภาพตัวอย่างผลงานศิลปะ	มุสลิมการวิเคราะห์แนวคิดของสตรี
 ภาพผลงาน ศิลปิน Alex Nabaum, Refugees' Path to Self-Reliance หมายเหตุ. จาก Alex Nabaum Illustration: Refugee' Path, โดย the-ispot, 2017 (https://www.theispot.com/whatsnew/2017/12/alex-nabaum-illustration-refugees-path.htm). An article detailing programs.). Copyright by Alex Nabaum.	ภาพประกอบของ Alex Nabaum โครงการที่กล่าวถึง ศิลปะการอพยพย้ายถิ่น เมื่อศึกษารูปแบบ Islamic feminism ในสตรีนิยมกระแสหลัก ในการเคลื่อนไหวของผู้หญิงมุสลิมที่อยู่ในขบวนการสตรีนิยม โดยจะเห็นว่า ขบวนการสตรีนิยมหลังอาณานิคม หรือ Post colonial feminist หรือ นักสตรีนิยมที่อยู่ในกระแสแนวคิดสตรีนิยมหลังโครงสร้างเรื่องการรื้อสร้างองค์ความรู้และเข้าไปปรับเปลี่ยนมุมมอง และแทนที่ด้วยนักคิดใหม่ วิธีการของกลุ่มหลังโครงสร้างนิยม ถ้าเป็นแนวคิดสตรีนิยมหลังอาณานิคม ก็จะเป็นนักสตรีนิยมที่เป็นผู้หญิงมุสลิม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศที่เคยอยู่ภายใต้อาณานิคม โดยเฉพาะในตะวันออกกลาง ที่อยู่ภายใต้อาณานิคมอย่างชัดเจน และเป็นการเมือง ไม่ว่าจะเป็นประเทศในภูมิภาค South East Asia เอง

ภาพตัวอย่างผลงานศิลปะ	มุสลิมการวิเคราะห์แนวคิดของสตรี
ตัวอย่างภาพภาพผลงาน ศิลปะ ChadriA fghan 20th century ตัวอย่างภาพผลงาน Century-old images reveal life in Cairo in the early 1900s	อย่างมาเลเซีย อินโดนีเซีย หรือสิงคโปร์ ทำให้เกิด social movement หรือขบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นในสังคมมากมาย ไม่ว่าจะเป็น sister in islam, Musuwah, KUPI รวมไปถึง วาริยะห์ ที่เป็นการเคลื่อนไหวของ LGBTQ มุสลิม และการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ที่ส่งผลต่อในระบบการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องส่งผลถึงฐานคิดของนักขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ ทั้งในองค์ความรู้ทางด้านศิลปกรรม และกลุ่มนักวิจัยที่เป็นกระแสหลักของการรื้อสร้างประกอบร่างแนวคิดและการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมในทุกมิติของการทำงาน การแต่งกายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระบวนการเลื่อนไหลทางประวัติศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการขยายตัวในสังคม ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามทั่วโลก ระหว่างปี 1900 ถึง 1936 เผยให้เห็นว่าชีวิตประจำวันในกรุงไคโรเป็นอย่างไรในช่วงเวลาที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และยังแสดงให้เห็นถึงเสน่ห์ของ วัฒนธรรมและการแต่งกาย รอยต่อของเส้นเวลาการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวหลังจากตั้งคำถามกับทุกสิ่งที่ ได้รับจากการสอนให้เป็นจริงและชุดค่านิยมทางประวัติศาสตร์ และความเชื่อ การก็ค้นพบสิ่งแปลกประหลาดที่เรียกว่า อิสลาม ส่งผลถึงการเรียนรู้ว่าอิสลามไม่ใช่ทั้งวัฒนธรรมหรือลัทธิ และไม่สามารถเป็นตัวแทนจากส่วนหนึ่งของโลกได้ ฉันทระหนักได้ว่าอิสลามเป็นศาสนาของโลกที่สอนเรื่องความอดทน ความยุติธรรม และเกียรติยศ และส่งเสริมความอดทน ความสุภาพเรียบร้อย และความสมดุล

ภาพตัวอย่างผลงานศิลปะ	มุสลิมการวิเคราะห์แนวคิดของสตรี
ผลงานของศิลปิน Fabian Muir หมายเหตุ. จาก Fabian Muir, โดย F. Muir, fabianmuir, 2014 (http://www.fabian-muir.com/). Copyright by Fabian Muir.	แนวคิดการตั้งแต่นั้นปี 2014 กลุ่มรัฐอิสลามแห่งอิรักและลิแวนต์ (ISIL) ได้คัดเลือกชายและหญิงมุสลิมตะวันตกให้เข้าสู่อุดมการณ์หัวรุนแรงมากขึ้น ว่าเหตุใดสตรีมุสลิมยุโรปตะวันตก โดยเฉพาะจากฝรั่งเศสและบริเตนใหญ่ จึงสมัครใจอพยพไปยังดินแดนของ ISIL เพื่อสนับสนุนกลุ่มอิสลามสุดโต่ง โดยจะประเมินการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในขบวนการก่อการร้ายครั้งก่อน ๆ และเสนอแรงจูงใจที่เป็นไปได้ 5 ประการในการย้ายถิ่น ได้แก่ ความคับข้องใจต่อสังคมตะวันตก อุดมการณ์ ความสัมพันธ์ การเป็นเจ้าของ การยืนยันตัวตน และการสรรหาบุคลากรแบบกำหนดเป้าหมาย หลายประการ อย่างไรก็ตาม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าไซเบอร์ลัทธิและแคมเปญโฆษณาชวนเชื่อของ ISIL เป็นพลังที่แข็งแกร่งที่สุดที่ผลักดันผู้หญิงไปสู่แนวคิดการย้ายถิ่นฐานในโลกตะวันตก และต่อมาในอีกฝั่งเคลื่อนไหว ศิลปินสร้างรูปแบบงานศิลปะการถ่ายภาพทัวออสเตรเลีย ในภาพก่อนที่รัฐสภาออสเตรเลียจะถอยจากการตัดสินใจอันเป็นที่ถกเถียงในการแบ่งแยกผู้หญิงที่สวมผ้าปิดหน้าในแกลเลอรีสาธารณะ ช่างภาพ Fabian Muir ได้ออกเดินทางเป็นระยะทาง 10,000 กม. เพื่อถ่ายภาพบุรุษในทิวทัศน์ทัวออสเตรเลีย

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีมุสลิมในบริบทโลกสมัยใหม่เป็นประเด็นที่มีความซับซ้อน ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติทางศาสนา วัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคม กระแสการฟื้นฟูอิสลาม (Islamic Revivalism) ในหมู่มุสลิมไทยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางศาสนา ท่ามกลางอิทธิพลของโลกวิสัย (Secularism) และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ แนวโน้มนี้ยังมุ่งเน้นการฟื้นฟูบทบาทของศาสนาในระบอบกฎหมาย จริยธรรม และวิถีชีวิตของมุสลิม โดยมีเป้าหมายในการสร้างความยุติธรรมและความเป็นระเบียบในสังคม หนึ่งในหลักแนวคิดสำคัญที่สะท้อนอัตลักษณ์ของศาสนาอิสลามในบริบทปัจจุบัน คือ “อิสลามสายกลาง” (Middle Way Islam) ซึ่งเน้นความสมดุลในทุกมิติของชีวิต ทั้งด้านจิตวิญญาณ วัตถุ ศีลธรรม และความสัมพันธ์กับสังคม แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่เสนอระบบคุณค่าที่ครอบคลุม แต่ยังหล่อหลอมวิถีชีวิตของมุสลิมให้ดำรงอยู่ร่วมกับสังคมสมัยใหม่ได้อย่างสันติและยืดหยุ่น ในด้านบทบาทของสตรี แนวคิดอิสลามสายกลางได้สะท้อนให้เห็นการให้คุณค่าต่อสตรีมุสลิมในฐานะผู้มีศักดิ์ศรีและหน้าที่สำคัญในสังคม โดยเน้นการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิและหน้าที่ สตรีได้รับการยอมรับในบทบาททางครอบครัว เช่น การเป็นมารดาและผู้ถ่ายทอดคุณค่าทางศาสนา รวมถึงได้รับโอกาสในการมีบทบาทในภาคสังคมและเศรษฐกิจภายใต้กรอบของหลักศาสนาการให้คุณค่าดังกล่าวมิได้เป็นการลดทอนสิทธิสตรีตามแนวคิดสมัยใหม่ หากแต่เป็นการสร้างระบบบทบาทที่ต่างออกไปจากบุรุษ โดยเน้นการดำรงความสมดุลในระบบสังคมมุสลิม ซึ่งสามารถตีความได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการต่อรองทางวัฒนธรรม ที่สตรีมุสลิมสามารถใช้ในการรักษาอัตลักษณ์ของตนเองในบริบทโลกสมัยใหม่

ในอีกแง่มุมหนึ่ง การศึกษาสถานภาพของสตรีมุสลิมในบริบทโลกสมัยใหม่พบว่า แนวคิดสตรีนิยมในบางบริบทถูกผสมผสานเข้ากับหลักการศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะในกลุ่มมุสลิมที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ นักสตรีนิยมมุสลิมจากประเทศที่มีประวัติอาณานิคมมักเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของสตรี โดยเน้นให้สตรีมีบทบาทมากกว่าการอยู่ในครอบครัว และสามารถมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม การตีความบทบาทของสตรีภายใต้กรอบอิสลามยังเป็นประเด็นที่มีข้อถกเถียง โดยเฉพาะเมื่อนำแนวคิดสตรีนิยมบางกระแสมาเทียบกับหลักคำสอนทางศาสนา การเคลื่อนไหวของสตรีมุสลิมในหลายบริบทจึงมีลักษณะของการต่อรองเชิงวัฒนธรรมและศาสนา ซึ่งสะท้อนผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศิลปะ วรรณกรรม และกิจกรรมทางสังคม ประเด็นเรื่องศรัทธา เสรีภาพ และอัตลักษณ์ทางเพศจึงกลายเป็นหัวข้อที่ถูกนำมาศึกษาในเชิงปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ โดยเฉพาะในผลงานของศิลปินหญิงมุสลิมร่วมสมัย แม้ว่ากระแสความเปลี่ยนแปลงจะมีผลต่อการนิยามบทบาทสตรีใน

อิสลาม สตรีมุสลิมจำนวนมากยังคงยึดมั่นในหลักศรัทธา และใช้หลักอิสลามสายกลาง (Middle Way Islam) เป็นแนวทางในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่ แนวคิดสายกลางดังกล่าว ไม่เพียงเน้นความสมดุลระหว่างสิทธิและหน้าที่ แต่ยังเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทในหลายมิติ ของชีวิต โดยไม่ละทิ้งรากฐานทางศาสนา นอกจากนี้ การศึกษามิติทางศิลปะยังแสดงให้เห็น ว่า อัตลักษณ์ของสตรีมุสลิมไม่จำกัดอยู่แค่ศาสนาหรือบทบาททางสังคมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้อง กับการแสดงออกเชิงอารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการส่วนบุคคล การเคลื่อนไหวทางศิลปะ ของสตรีมุสลิมจึงเป็นการสร้างพื้นที่ในการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของศรัทธาและวัฒนธรรม ดั้งเดิม ซึ่งส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจใหม่ต่อบทบาทของสตรีในโลกสมัยใหม่ กล่าวโดยสรุป การศึกษาศถานภาพของสตรีมุสลิมในยุคโลกาภิวัตน์สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของอัตลักษณ์ และบทบาทที่ต้องดำรงอยู่ระหว่างศรัทธา ความเปลี่ยนแปลง และวัฒนธรรมกระแสหลัก อย่างไรก็ตาม ศาสนาอิสลามยังคงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการหล่อหลอมระบบคุณค่า โดย เฉพาะแนวคิดสายกลางที่ช่วยให้สตรีสามารถดำรงตนได้อย่างมีศักดิ์ศรีและสมดุลในโลกที่กำลัง เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปรากฏการณ์อุดมคติแบบอิสลาม ในศตวรรษที่ 20 ความแท้จริงใน แนวคิดอิสลามสายกลางเกี่ยวกับการดำรงอยู่ในโลก ได้แสดงให้เห็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกันสาม ประการในข้อสรุปการอภิปรายผลซึ่งจะกลายมาเป็นศูนย์กลางของแนวคิดอัตถิภาวนิยมและ ปรากฏการณ์วิทยาในศตวรรษที่ 20 ความคิดและความเชื่อ “ภายใน” ซึ่งแยกและแตกต่าง จากวัตถุ “ภายนอก” ในโลกดุนยาของศาสนาอิสลาม ไม่มีการแบ่งแยกภายใน-ภายนอก เนื่องจากตัวตนไม่ใช่จิตใจหรือสติที่แยกจากร่างกาย แต่เป็นกิจกรรมของการดำรงอยู่ กิจกรรม เชิงสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงโครงสร้างเข้ากับโลกดุนยาในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ทวิลักษณ์ พราภคม. (2563). “พร้อม” ที่จะ “ถูกมองเห็น”: การสวมฮิญาบของผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารเอเชียด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 26(1), 3-42.
- ทิพย์สุดา รังสิมนตราภี. (2562). อัตลักษณ์ของฮิญาบและอิสลามโพเปียในสังคมฝรั่งเศส. *วารสารเศรษฐกิจการเมืองบูรพา*, 6(2), 1-33.
- เพ็ญจันทร์ ประดับมุข เขอเรอร์. (2566). ประสบการณ์ความทุกข์ทรมานของแรงงานข้ามชาติและความอยู่ดีธรรมด้านสุขภาพ. *วารสารการศึกษาศาสตรมหาวิทยาการ*, 23(1), 141-155.
- วิฑูร เศรษฐวิธ. (2563). การส่งเสริมสุขภาพผ่านแนวทางของศาสนาอิสลาม. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต*, 15(2), 65-78.
- วิลาสินี สุขกา, กาญจนา มั่นสสวัสดิ์, และมนตรี อาภรณ์. (2562). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษามุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในจังหวัดสงขลา: กรณีศึกษานักศึกษามุสลิม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. รายงานการวิจัย, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- สุธาสินี วรรณกร. (2566). *ฮาลาล : อัตลักษณ์แห่งศรัทธาและความงามในบริบทของผู้ไม่ใช่มุสลิม* [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาตรี]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Alex Nabaum Illustration: Refugee' Path. (2017). *Alex Nabaum Illustration: Refugee' Path* [Online image]. (<https://www.theispot.com/whatsnew/2017/12/alex-nabaum-illustration-refugees-path.htm>). An article detailing programs.
- Durkheim, E. (1951). *Suicide: A study in sociology* (J. Spaulding & G. Simpson, Trans.). Free Press. (Original work published 1897)
- Islamic Arts Magazine. (2011). *Shirin Neshat, Iranian Visual Artist* [Online image]. https://islamicartsmagazine.com/magazine/view/shirin_neshat_iranian_visual_artist/
- Lathrop, P.M. (2021). *Lalla Essaydi* [Online image]. <https://awarewomenartists.com/en/artiste/lalla-essaydi/>
- Neshat S. (n.d.). *Shirin Neshat* [Online image]. <https://nr.world/shirin-neshat/>

